

nicationem ignoret, re ipsa nihil operabitur, quia circa subjectum incapax operatur, quod generale est in omnibus impedimentis irritantibus. Atque ita tota hæc doctrina absque controversia recepta est ab omnibus Doctoribus, ut in supra citatis videre licet.

33. *Acta ab illo, qui excommunicatus beneficium obtinuit, an sint valida.* — Hic vero occurrebat quæstio, an acta ab hujusmodi excommunicato ratione talis beneficii vel dignitatis susceptæ, valeant, quando talia sunt, ut a jurisdictione vel officio pendeant. Sed hujus dubii decisio ex supra dictis de censuris in communi petenda est; nam per se loquendo, clarum est non valere, cum desit intrinsecum principium illorum; tamen quando ille defectus publice ignoratur, et alioqui officium seu beneficium auctoritate publica possidetur, quoniam defectus est talis, ut ejusdem Ecclesiæ auctoritate suppleri possit, ideo propter commune bonum suppletur, atque ea ratione hujusmodi acta valent, ut dicto loco ostendimus. Rursus dubitari hic potest, quid faciet excommunicatus occultus, si eligatur vel ei beneficium conferatur, an teneatur se prodere, si non possit aliter se excusare ne acceptet. Breviter tamen respondetur primo, si possit se excusare quocumque alio honesto vel apparenti titulo, debere id facere, ut per se constat. Deinde, si excommunicatio talis sit, ut ejus manifestatione non creetur scandalum vel infamia, tunc etiam excusare se tenebitur, suum impedimentum declarando, si aliter non potest, quia illud non est nocuum alicujus momenti. At vero ad se infamandum nunquam tenetur, et ideo potest tum acceptare, et quam primum possit, dispensationem occulte procurare. Similis quæstio est de electore, si occulte ac solus novit excommunicationem alterius, quidnam tunc sit facturus. Respondetur, si occulte dantur suffragia, nulla ratione debet eum eligere, quia quamvis actus eligendi videatur esse ex potestate publica, quatenus tamen occulte fit, regulatur per scientiam privatam ac personalem. Et ideo hujusmodi electores non tam per publica instrumenta aut testimonia, quam per propriam industriam ac diligentiam solent de meritis ac conditionibus eligendi instrui. Et ideo etiamsi private et occultissime sciat elector illum esse excommunicatum, non debet illum occulte eligere; loquor autem de scientia extra confessionem; nam quæ per confessionem habetur, alterius est ordinis et de ejus usu vel non usu supra

suo loco generaliter dictum est. At vero, si electio fiat publice et nulla sit alia publica causa sufficiens ad negandum suffragium, propter illud solum impedimentum ita occultum denegandum non est, tum quia actio jam omni ex parte publica per scientiam commensuratam regulanda est; tum etiam quia vel cogetur infamare peccatorem occultum, vel scandalum præbere negando suffragium ei, cui publice debetur.

34. *Quid faciet excommunicatus occultus, cui beneficium offertur.* — *Existimatione tantum et non vere excommunicatus non est collationis beneficii incapax.* — Addidi vero, hæc omnia procedere, quando aliquis est vere et non tantum existimatione excommunicatus; nam sicut existimata absolutio vel carentia excommunicationis non reddit personam habilem, si in re ipsa excommunicatio ablata non sit, ita etiam e converso existimatio excommunicationis, etiam publica, non reddit personam inhabilem, si in re ipsa ligata non sit; est enim eadem vel major ratio, quia hæc pars favorabilis est, illa odiosa. Item, quia illa inhabilitas est effectus censuræ; ubi ergo censura non est, neque effectus erit. Denique jura de excommunicato loquuntur; qui autem solum existimatur, non propterea excommunicatus est. Atque hinc fit, ut quoties excommunicatio est ipso jure lata, vel per sententiam generalem ab homine pro aliquo delicto, quamvis publice existimetur aliquis commisisse illud delictum, et consequenter esse excommunicatus, si revera illud non commisit, non propterea ille fit inhabilis ad beneficium obtinendum. Quod non solum existimo verum, quando existimatio illa ex sola fama vel rumore publico orta est, sed etiamsi juridica sit, et per sententiam declaratoriam criminis, etiam justam secundum allegata et probata, sit confirmata, quia per talem sententiam non infertur censura, sed supponitur et declaratur, et ideo, si in re non est, per illam non fit; quod si ipsa non fit, neque effectus ejus fiet.

35. Atque eadem ratione in universum sequitur, quoties sententia censuræ ab homine lata est ita injusta, ut sit etiam nulla, non reddere incapax beneficii eum, in quem fertur. Unde si postea in judicio nullitas sententiæ probetur, collatio beneficii post sententiam censuræ facta, rata judicabitur, ut docuit Innocentius, in c. Delictis, de Appell., et alii, quos refert Covarruv., supra, num. 3. Et est manifestum ex principio posito. Secus

vero erit, si sententia sit injusta, ut tamen simpliciter valida sit; nam tunc veram censuram et excommunicationem infert; et ideo effectum ejus confert, juxta superius dicta in communi de censura lata per sententiam injustam. Ex quo loco et ex his, quæ paulo antea dixi, sumenda est decisio illius quæstionis, an excommunicatus sine vera causa, et ideo quoad rem ipsam injuste, juste tamen secundum allegata et probata, revera fiat inhabilis, ita ut collatio beneficii illi facta, jure et non tantum in existimatione irrita sit. Ibi enim ex professo rem hanc tractavi, et idcirco hoc loco repetendam non censeo.

Duplex dubium enucleatur.

36. *Conferens beneficium excommunicato, et ipse recipiens, quam pœnam incurrat.* — *Quis in defectum dispensare possit.* — Ultimo loco explicandum est circa assertionem positam, quæ pœna posita sit conferenti beneficium excommunicato, vel ipsi excommunicato accipienti. Item quis possit in hujusmodi collatione sic facta dispensare. Sed de pœna conferentis beneficium nihil aliud in jure habemus, quam quod de illius suspensione statuitur in dict. c. Postulastis, a qua merito excusabitur, si per probabilem ignorantiam se id fecisse probaverit. De pœna vero recipientis nihil statutum invenio; satis enim illi pro Ecclesiastica pœna visa est ipsa annullatio seu irritatio collationis. De altero vero puncto, scilicet potestate dispensandi, Canonistæ communiter asserunt, Episcopum posse in hujusmodi defectu collationis dispensare, ex illo principio, quod omnis dispensatio, quæ non reservatur Papæ, tacite conceditur Episcopo, quod sumitur ex cap. Nuper, de Sentent. excomm. Sed hæc dispensatio concedi posse dicitur in dict. c. Postulastis, et Papæ non reservatur; ergo concedi potest ab Episcopo. Quod si objicias, quia sæpe fieri potest, ut collatio beneficii ad Episcopum non pertineat, hi respondent hanc esse limitationem adhibendam vel subintelligendam conditionem, scilicet posse Episcopum dispensare, dummodo potuerit etiam beneficium conferre. Melius ergo ac formaliter diceretur, eum posse hunc defectum dispensando supplere, qui potestatem habet beneficium conferendi, cum jurisdictione Episcopali conjunctam. Quapropter, si Pontifex beneficium providit, quia ad eum spectabat, non poterit Episcopus dispensare vel defectum supplere;

imo per collationem a Pontifice factam manet beneficium illi affectum, ita ut licet collatio fuerit nulla ex parte recipientis, non possit ab alio provideri, ut ex Panor. notat Covarr., d. § 7, num. 8. Et eadem ratione, si beneficium per electionem confertur, et electio pertinet ad determinatas personas, non poterit Episcopus dispensare, vel supplere nullitatem electionis, sed vel iteranda est electio vel recurrendum ad superiorem, qui potestatem habeat absque tali electione valida conferendi beneficium; qui solus videtur esse Summus Pontifex. Ratio est, quia hæc dispensatio est quædam virtualis beneficii collatio; et ideo dispensatione facta, alia collatio non postulatur, ut notavit Abbas in dict. c. Postulastis, et ex ipso textu non obscure colligitur; dicit enim, excommunicatum non posse obtentum beneficium retinere, nisi cum eo fuerit dispensatum; ergo si dispensatum fuerit, poterit retinere absque alia collatione. Imo si alia collatio esset necessaria, dispensatio esset superflua, ut ex dicendis constabit; est ergo illa dispensatio virtualis quædam beneficii collatio; ergo necesse est, ut qui habet hanc potestatem dispensandi, habeat vel eandem vel superiorem potestatem ad conferendum tale beneficium.

37. *Quando possit Episcopus in hoc defectu dispensare.* — E converso vero, qui habuit potestatem eligendi aut præsentandi, etc., non semper habebit potestatem dispensandi, quia fieri potest, ut jurisdictionem non habeat, sed habebit potestatem iterum eligendi vel præsentandi talem personam, jam ab excommunicatione absolutam. Ad quod, ut opinor, non est necessaria aliqua dispensatio, sed sufficit absolutio, quia, licet collatio vel electio circa excommunicatum nulla sit, non tamen inducit novum impedimentum, ratione cujus non possit eadem persona post absolutionem obtentam iterum eligi, aut beneficium accipere ordinaria via ab eo, qui conferre potest, absque alia dispensatione. Et juxta hanc dicendi rationem non indigemus nunc illo principio, quod omnis dispensatio, quæ specialiter non reservatur Papæ, Episcopo concessa intelligitur (quod est difficile et magna indigens expositione, ut supra tetigi de censuris in communi); Episcopus enim solum dicitur habere in præsentati potestatem dispensandi, quando beneficium illud conferre potest, ut omnes docent in illo cap. Postulastis, et Covarruvias supra; tunc autem mirum non est quod illam habeat, cum in

materia proportionata, et quasi sibi propria talis dispensatio versetur; nam ex munere suo jurisdictionem habet ad actum dispensandi, quem exercere potest in materia sibi proportionata et quasi propria.

38. Sed objiciet aliquis, nam Episcopus, qui beneficium excommunicato contulit, non potest iterum illud conferre, quia propter delictum privatur potestate conferendi, ut sentit Abbas in dicto cap. Postulastis, n. 9, et alii cum eo ibi; ergo nunquam poterit dispensare in hoc negotio, si necessaria in illo est potestas conferendi beneficium. Respondetur primo, si Episcopus bona fide, et probabili ignorantia beneficium contulit excommunicato, optime poterit cum illo dispensare, quia non est cur privetur potestate conferendi beneficium; ergo nec dispensandi. Deinde, etiam si scienter et peccando beneficium contulerit, non existimo esse ipso jure privatum potestate dispensandi, quidquid Panormitanus, et alii Canonistae dicant, quia nulla est lex, quae hujusmodi poenam illi imponat ipso jure incurendam, neque etiam est ipso jure privatus potestate iterum conferendi illud beneficium; nam in dicto c. Postulastis, dicitur debere a beneficiorum collatione suspendi; quae verba non continent poenam ipso jure latam, ut constat; igitur donec per superioris sententiam suspendatur, poterit beneficia conferre; ergo etiam poterit beneficium, quod semel male contulit, postea bene conferre; ergo etiam poterit dispensare. At vero, si talis Episcopus per sententiam suspendatur a collatione beneficiorum, consequenter asserendum erit, eum pro tunc non posse dispensare, quia non potest pro tunc beneficium conferre; sed pertinebit dispensatio ad superiorem Praelatum, si ad eum provisio beneficii devolvatur; si tamen ad inferiorem pertineat, ut ad Capitulum vel archidiaconum, etc., tunc ab illo erit collatio repetenda, vel a Pontifice dispensatio impetranda, juxta superius dicta.

39. *Panormitani dictum rejicitur.* — *Covarruviae doctrina admittitur.* — Addit Panormitanus in dict. cap. Postulastis, num. 8, etiamsi collatio beneficii ad inferiorem Episcopi pertineat, et ab eo facta circa excommunicatum fuerit irrita, Episcopum in ea collatione posse dispensare, quod, absolute loquendo, verum non videtur, ut Covarruvias notat, et ex iis, quae diximus, colligitur; quia si Episcopus prius non habebat potestatem conferendi beneficium, non acquisivit illam

propter irritam collationem ab alio factam, neque alius ipso facto amisit suam potestatem; ergo non habet Episcopus tunc dispensandi potestatem, cum haec non sit sine potestate conferendi. Probabile autem mihi videtur, quod Covarruvias adjungit, consentiente illo, ad quem spectat collatio, posse tunc Episcopum dispensare; sive quia ex utroque consurgit quasi una integra causa habens omnes conditiones requisitas; sive quia accedente consensu illa materia fit quasi propria et accommodata ad dispensationem; sive ex illo principio, quod non est reservata respectu superioris; respectu vero inferioris, qui aliquod jus habere poterat, intercedit ejus consensus.

SECTIO II.

Utrum excommunicatus sit ipso jure privatus Ecclesiasticis fructibus.

1. *Quaestio haec procedit de fructibus beneficii ante excommunicationem legitime possessi, cujus dominium, et proprietas per excommunicationem ipso facto non amittitur, ut supra dictum est, nam de aliis, quae provenire possunt ex beneficio in excommunicatione obtento, jam supra dictum est.*

2. *Quaestiones resolutio.* — Dicendum ergo est, excommunicatum non facere suos priorum beneficiorum fructus, quamdiu in excommunicatione perseverat. Haec est communis sententia, quam omnes colligunt ex c. Pastoralis, § Verum, de Appel., cujus verba sunt: *Illi proventus Ecclesiastici merito subtrahuntur, cui Ecclesiae communio denegatur.* Ratio etiam adjungitur, tum quia beneficium datur propter officium, sicut merces propter opus, c. Cum secundum Apostolum, de Praebendis, cap. 4 de Rescriptis, in 6; at vero excommunicatus est suspensus ab officio; ergo et a fructu beneficii. Tum etiam quia excommunicatus est inobediens Ecclesiae; et ideo extra Ecclesiae communionem fit; ergo non debet frui Ecclesiae bonis.

3. *Rationes contra assertionem.* — Verumtamen probationes haec licet satis ostendant jure ac merito posse excommunicatum privari hujusmodi fructibus auctoritate Ecclesiastici judicis, tamen quod ipso facto sit illis privatus, non satis videntur probare. Nam in primis in verbis illius § Verum, nullum est, quod sententiam seu poenam ipso jure latam demonstrat. Etenim verbum illud, *subtrahuntur*, optime intelligitur, per judicis auc-

toritatem; namque cum poenam contineat, stricte intelligendum est. Unde Glossa ibi declarat, excommunicatum non privari fructibus beneficii, nisi hoc in sententia exprimat, sentiens excommunicationem per se ipsam non afferre hoc nocumentum ipso facto vel jure. Rationes autem multo minus hoc convincunt, nam, vel concludere intendunt ex vi naturalis juris supposita excommunicatione, vel solum continent congruentiam juris positivi. Priori sensu non sunt efficaces, quia non quoties aliquis est impeditus, ne per se ipsum exerceat ministerium beneficii sui, statim privatur fructibus ejus; potest enim per alium suae obligationi interdum satisfacere; nonnulla etiam sunt beneficia, quae non obligant ad aliquod officium praeter diurnum pensum Horarum, cui satisfacere potest excommunicatus. Quod si in choro canere aut assistere debeat, quod excommunicatus facere non potest, licet amittat distributiones quotidianas, non tamen propterea privabitur ea portione fructuum, quam non residentes, vel non assidentes choro saepius lucrantur ratione tituli. Item, quod excommunicatus sit extra communionem Ecclesiae, et indignus bonis ejus, non probat illum ex natura rei statim privari omnibus his bonis, alias nec beneficia ipsa retineret; nisi ergo haec privatio per aliquam legem Ecclesiae ostendatur, nihil fit. Ac proinde rationes illae, si in secundo sensu sumantur, parum valent ad Ecclesiasticam prohibitionem ostendendam, sed hac supposita sunt accommodatae ad congruentem rationem illius reddendam; cum ergo haec lex nullibi habeatur, praeterquam in dict. § Verum, et in illo non habeatur poena ipso jure lata, non est cur asseramus excommunicatum ipso facto non facere fructus suos.

4. *Ex c. Pastoralis, conclusio posita suadet secundo.* — Nihilominus a communi sententia discedendum non est, quam late ostendit Panormitanus, in dict. § Verum, et ibi alii Doctores, et Innocent. in c. 4 de Judiciis, ubi non solum in beneficiis inferioribus, sed etiam in fructibus Episcopatus id procedere affirmat, et alios refert Covarruv., lib. 3 Variarum, c. 43, num. 8, versic. 12, *Hinc etiam.* Et unicuique hujus sententiae fundamentum est dictum c. Pastoralis, § Verum. Quod sane non loquitur de peculiari modo excommunicandi cum expressa declaratione privationis fructuum ipso facto, quae in sententia fiat. Tum quia haec restrictio non habetur in textu, sed simpliciter est sermo de illo, *in quem senten-*

tia excommunicationis lata est, de quo dicitur consequenter *posse ad tempus beneficiis Ecclesiasticis spoliari*, id est, administratione et fructibus beneficiorum. Et additur, hunc effectum non impediri propter appellationem interpositam. Cujus alia ratio non redditur, nisi quia excommunicatio secum trahit executionem; ergo supponit Pontifex hunc effectum generalem esse omni excommunicationi. Tum etiam quia alias ille non esset effectus excommunicationis, quod ibi Pontifex intendit, sed esset effectus alterius clausulae additae in sententia, seu esset alia poena concomitanter imposita cum excommunicatione. Sicut quando haereticus per eandem legem vel sententiam simul excommunicatur vel privatur bonis, privatio honorum non est effectus excommunicationis, sed est alia poena simul cum excommunicatione conjuncta; possetque integra excommunicatio manere sine tali poena. Sic ergo esset in praesenti, si haec privatio fructuum non incurreretur, nisi ubi cum excommunicatione in sententia exprimeretur; nam si non fieret talis expressio, maneret excommunicatio integra sine illa privatione fructuum; quando ergo exprimeretur, non esset effectus excommunicationis, sed poena distincta quamvis concomitans.

5. *Corollarium.* — Rursus, quod non sit sermo de privatione per judicem faciendam, sed ipso facto inducta per excommunicationem, probatur primo ex communi interpretatione Doctorum, quae in hujusmodi rebus magnam habet auctoritatem. Secundo, quia ibi Pontifex aequiparat illa duo, scilicet privationem Ecclesiasticorum proventuum, et communionis Ecclesiae; sed haec posterior privatio ipso facto inducitur; ergo et prior, et quoad utramque ipsa sententia excommunicationis secum affert executionem. Tertio, si excommunicatio solum constitueret reum et dignum privatione fructuum, et non actu ipsis privaret, interposita appellatione ab excommunicatione, suspendenda esset a iudice privatio talium honorum, quia solum id non suspenditur per appellationem ab excommunicatione, quod per ipsam executionem fit, ut patet ex ratione illius textus; si ergo excommunicatio per se solum constitueret reum seu dignum privatione honorum, non tamen illos privaret, interposita appellatione, non posset juste privare illis bonis, donec appellationis justitia examinaretur, quia ille est novus effectus, cujus executionem excommunicatio per se non traheret; ait

non obstante appellatione excommunicatum privandum esse fructibus; ergo hoc ideo est, quia sentit per ipsam excommunicationem esse privatum. Unde argumentor quarto, nam hanc vim habet verbum illud, *subtrahuntur*, nam, ut supra agendo de censuris in communi diximus, per hunc modum loquendi significari solet pœna, quæ ipsa lege vel censura fit. Significat enim illud verbum nudum factum, non aliquod præceptum, quod iudici imponatur de tali pœna injungenda. Præsertim, quia cum ibi dicitur: *Subtrahuntur*, non intelligitur, a iudice, ratione suæ particularis sententiæ, sed per ipsam censuram, seu ex vi illius; sicut, cum dicitur: *Ei communio denegatur*, intelligitur per ipsam censuram et ex vi illius. Ultimo expendo illa verba in priori parte textus interroganter proposita, scilicet, *an interposita appellatione, post latam excommunicationis sententiam possit iudex denunciare excommunicatum, et ad tempus beneficiis Ecclesiasticis spoliare*. Et ad utrumque respondet Pontifex affirmative, sentiens eandem esse in utroque rationem. Sicut ergo denunciatio non est nova pœna, et ideo executioni mandatur non obstante appellatione, ita privatio fructuum non est nova pœna, quæ jam in re non sit facta per ipsam excommunicationem, quantum ad ipsum excommunicatum, sed est quasi declaratio vel executio ejus, quod factum jam erat. Non videtur ergo dubium, quin hic sit sensus illius textus. Ratio vero talis effectus ac decisionis seu institutionis Ecclesiæ, jam satis declarata est verbis eisdem textus.

6. Et hinc inferunt Canonistæ, excommunicatum esse privatum jure administrandi res seu bona temporalia Ecclesiæ aut beneficii sui, de qua re nihil invenio expresse et in particulari in jure definitum, quamvis a simili citari soleat textus in c. 4, § ult., de Elect., in 6, ubi non est sermo de administratione temporali; sed absolute de illo, qui sua auctoritate se ingerit beneficio, a quo erat suspensus. Est nihilominus illa sententia vera ex generali ratione, et privatione communicationis, quam affert excommunicatio major, ut latius Innocent. et Abbas, in d. § Verum, et in c. Ex tuæ, de Cleric. non residen.

Num excommunicatus debeat se ipsum fructibus sui beneficii privare.

7. *Rationes dubitandi.* — Hic vero oritur practicum dubium, an excommunicatus te-

neatur in conscientia se ipsum spoliare his fructibus, eosque restituere, aut non accipere, etiamsi neque a iudice spoliatur, neque per ullam sententiam declaretur. Nam ex dictis videtur sequi teneri ad hoc, quia nemo potest retinere in conscientia quod suum non est; si ergo excommunicatus non facit fructus suos, ex vi censuræ, et late omnem aliam sententiam, non poterit in conscientia illos retinere; tenebitur ergo statim illos restituere. In contrarium vero est, quia videtur hoc gravissimum onus quod sine evidenti obligatione imponendum non est. Præsertim, cum sit generalis regula de iis pœnis, quæ requirunt actionem propriam ipsius rei, neminem obligari ad eas exequendas ante sententiam iudicis saltem declaratoriam criminis; propter quod etiam hæreticus non tenetur se spoliare bonis suis, donec de crimine per Ecclesiam condemnetur, cap. Cum secundum leges, de Hæreticis, in 6.

8. *Dubium deciditur in sententia ab homine.* — Respondeo in primis dubitationem hanc nullum fere habere locum in excommunicatione lata ab homine, per specialem sententiam contra aliquem; ibi enim necessario intercedit sententia declaratoria criminis, propter quod excommunicatio imponitur; in quo casu specialiter loquitur textus in dict. cap. Pastoralis, § Verum. Atque ita in eo casu sine ulla dubitatione censeo non posse excommunicatum in conscientia recipere fructus beneficii, vel, si eos recipiat, non posse eos retinere, aut occultare, sed teneri ad restituendos illos, quia cum et per legem seu censuram privetur dominio eorum, et jam iudicis sententia intervenerit, nihil aliud est, quod expectetur ad prædictam obligationem. Quo fit, ut idem etiam dicendum sit de excommunicato a jure, vel per sententiam generalem, quando per sententiam etiam specialem de crimine ipso contra legem aut statutum vel generalem sententiam commisso condemnatus est, quia tunc etiam ratio facta procedit.

9. *Resolvitur in excommunicatione a jure.* — *Discrimen inter excommunicationem et legem qua quis bonis privatur.* — Nonnulla vero major difficultas est, quando aliquis incurrit excommunicationem a jure, vel ab homine per generalem sententiam, an ipse tunc etiam in conscientia teneatur exequi in se ipso illam pœnam nulla spectata speciali sententia, saltem declaratoria criminis. Dico tamen, etiam in eo casu teneri ad restituen-

dos fructus; id enim convincit ratio facta, quia non facit illos suos; ergo nunquam fit dominus, aut verus, et justus possessor eorum; ergo non potest in conscientia retinere, sed illos restituere debet. Unde magnum discrimen versatur inter hanc pœnam, et illam, qua aliquis lege privatur suis propriis bonis; nam in illo casu, ut de hæretico, et similibus, supponitur reus habuisse verum dominium talium honorum, et consequenter legitimam eorum possessionem, et usum, vel usumfructum; et ideo, licet ex severitate legis a tempore delicti privetur dominio directo talium honorum, tamen ex benignitate, et moderatione ejusdem legis non cogitur se ipsum possessione et usu talium honorum privare, donec per sententiam de crimine condemnetur. At vero in præsentente excommunicatus non supponitur aliquando habuisse dominium eorum fructuum, qui post incursum excommunicationem ex beneficio provenerunt, quia neque ante excommunicationem tale dominium habuit; non enim habuit ante jus in illis, sed ad illos, et hoc ipsum non pro eo tempore, sed tempore futuro, si jus illud non mutaretur, aut impediretur; impeditum autem fuit per excommunicationem; et ideo etiam post eam contractam non acquisivit tale dominium, lege illud impediens; ergo excommunicatus nullo tempore habuit verum dominium talium fructuum; ergo nec legitimam possessionem, aut usum eorum. Hac ergo ratione illos retinere non potest; neque ei conceditur, ut expectare possit sententiam declaratoriam, quia a principio est incapax eorum; et ideo nullum titulum justum habuit accipiendi; ergo nec postea habere potest retinendi illos.

10. *Resolutio data etiam in excommunicato occulto locum habet.* — Atque hinc sequitur primo, per Extrav. *Ad evitanda*, nihil innovatum esse quoad hunc effectum; quia non solum ante publicationem excommunicati nominatim factam, sed etiam ante sententiam declaratoriam criminis habet locum hic effectus, ut dictum est. Ratio est sæpe tacta, quod prædicta Extravagans nullum favorem contulit excommunicato; et ideo excommunicatio ita nunc illum reddit incapacem ad percipiendos fructus, sicut antea. Ex quo impedimento nascitur tota obligatio non retinendi, et restituendi illos. Unde ulterius fit, ut, quantumvis excommunicatus sit occultus, teneatur, per se loquendo, eosdem fructus non recipere, et receptos restituere, quia quod

excommunicatio lateat, vel ab aliis ignoretur, non impedit effectum excommunicationis, quantum ad ipsum excommunicatum, neque impedit illam obligationem, quæ naturalis est non retinendi alienum, seu, quod suum non est, neque unquam fuit. Quæ ratio procedit, etiamsi contingat ipsummet excommunicatum ignorare suam excommunicationem; nam quando postea id scit, non potest retinere fructus, quos excommunicatus etiam ignoranter accepit, quia ignorantia non contulit dominium, et consequenter nec jus retinendi, quanquam in hoc servandæ sint regulæ sectione præcedente in simili casu propositæ.

11. *Per accidens potest excusari excommunicatus a restitutione fructuum beneficii.* — Et ideo etiam dixi, per se loquendo, quia ex accidenti intercedere potest aliqua legitima excusatio, quæ multiplex excogitari potest. Prima erit, si excommunicatus bona fide accepit hujusmodi fructus, et eadem illos consumpsit, ita ut propterea non sit factus ditor; in eo enim casu legitime excusabitur, eo quod res aliena jam non subsistat, nec in alia, quæ vicem ejus subierit, et alioqui sine culpa, vel injuria alicujus consumpta fuit. Secunda excusatio esset, si non posset aliquis se privare illis fructibus sine magno scandalo, vel infamia, cum alioqui crimen et censura occultissima sint. Verumtamen excusatio hæc non videtur posse habere locum, nisi fortasse in eo casu, in quo ad restitutionem hujusmodi faciendam oporteret a suo statu cadere, de quo statim dicam; extra hunc vero articulum, quantumvis res occulte sit, potest restitutio æque occulte fieri, vel per tertiam personam, vel titulo eleemosynæ, aut alterius pii operis.

Num excommunicatus possit propter necessitatem fructus sui beneficii consumere.

12. *Prima sententia.* — *Secunda sententia.* — Hinc vero nascitur dubium, an tertia excusatio, quæ valde frequens est, admittenda sit, nimirum ut aliquis, non obstante excommunicatione, accipiat, et legitime consumat fructus beneficii sui propter indigentiam, vel naturalem, ut sic dicam, quia simpliciter non habet, unde alias sustentetur, vel moralem, quia scilicet juxta suum statum alias honestum, et licitum, sustentari non potest. De quo variæ sunt opiniones. Covarruvias, lib. 3 Variar., cap. 13, num. 8, vers. 12, hic omnino negat hanc excusationem esse legitimam in

excommunicato, quia hic propter contumaciam suspensus est, et privatus fructibus beneficii; contumacia autem illa voluntaria est; ergo ille non necessitate, sed voluntate in illo statu indigentiae constituitur; ergo non est, cur ei subveniendum sit ex redditibus Ecclesiasticis. Quam sententiam esse ait omnium calculo probatam, post Glossam, in dicto § Verum, ubi Abbas, Decius, et alii eam sequuntur; et idem dixit Glossa in cap. Studeat, in fine, 50 dist. Aliorum vero sententia est, et illam esse sufficientem excusationem, quia nemo obligatur cum tanto dispendio etiam rem omnino alienam restituere, scilicet cadendo ab statu suo, quod non fit sine dedecore, vel infamia, vel (quod durius est) suae privatae necessitati non subveniendo; ergo multo minus cogendus est clericus excommunicatus ita omittere fructus suorum beneficiorum, ut ex eis non possit se, suamque familiam, et statum sustentare, quando aliunde non habet unde sustentetur. Praesertim quia illi fructus, ut infra dicam, vel omnino vel magna ex parte in pios usus, aut sustentationem egenorum expendendi sunt; ergo esto excommunicatus non habeat jus iustitiae ad illos fructus, saltem ut indigens poterit ex eis sustentari.

13. In hac re duplex distinctio adhibenda videtur: primum enim loqui possumus de excommunicato pro eo statu, in quo est actu contumax, vel cum jam a contumacia recessit, quantum in se est, et absolutionem procurat, nondum tamen illam obtinere potest. Unde interdum accidit, praesertim in excommunicationibus, quae ipso facto, et jure contrahuntur, ut contumacia non duret nisi eo tempore, quo malus actus committitur, v. gr., in violenta percussione clerici; nam paulo post transacta illa occasione, fere semper displicet factum; et solet etiam diligentiam adhiberi ad absolutionem procurandam. Rursus distributio horum fructuum aliquando fieri potest vel auctoritate superioris impediens, ne excommunicato tribuantur, et illos ad alios pios usus applicantis, de quo inquiri potest, an possit, vel debeat ex eis clericum excommunicatum vere indigentem alere; vel fieri potest ab ipsomet excommunicato, quia ex sola obligatione conscientiae cogitur illos fructus non usurpare, vel si jam semel usurpavit, eos non retinere.

14. Non tenetur superior excommunicatum contumacem ex fructibus beneficii ejus alere. — Potest tamen licite. — Durante ergo con-

tumacia certum opinor non teneri superiorem seu judicem ex illis bonis alere clericum, quantumvis indigentem. Et hoc praecipue intendunt Glossae, et auctores citati in priori sententia. Qui propterea hanc differentiam constituunt inter clericum absolute depositum, vel suspensum, ob culpam commissam, et eum qui ob contumaciam censura ligatur, quod illi ex fructibus beneficii alendi sunt, si indigeant, arg. cap. Studeat, 50 dist., ne cogantur mendicare, cum jam non sit in voluntate, vel potestate eorum habere beneficium vel proprium jus ad Ecclesiasticos fructus; eum vero, qui ob actuale contumaciam sic punitur, non tenetur Ecclesia ex bonis suis alere, etiamsi indigeat, et mendicare cogatur; nam totum hoc ipse meretur in poenam suae contumaciae; et quidquid dedecoris inde resultare potest, in personam potius, quam in ordinem redundabit; totumque illud permittitur propter majus Ecclesiae bonum, quod est contumaciae correctio. An vero possit licite iudex, vel superior Ecclesiasticus, qui illos fructus in pia opera distribuit, aliquam eorum partem per modum eleemosynae hujusmodi clerico applicare, ad illius prudens arbitrium pertinere existimo; per se enim, et intrinsece, nec contra iustitiam est, nec contra charitatem, aut religionem, ut per se notum videtur. Neque invenio circa hoc specialem positivam legem aliquid praescribentem. Regulariter tamen loquendo, non videtur id expedire, ut, vel ipsa necessitate cogente, ad saniolem mentem contumax redeat; interdum tamen fieri potest, ut illo beneficio et pietate Ecclesiastica leniatur; quod si hanc spem prudens superior conceperit, nihil peccabit ex dictis fructibus illi subveniendo.

15. Ipse vero contumax non potest aliquid de fructibus usurpare etiam si indigeat. — Hinc vero infero non posse ipsum excommunicatum in tali statu existentem aliquid de praedictis fructibus usurpare, etiam ob indigentiam, quia id est contra justam Ecclesiae voluntatem; nemo autem potest sua auctoritate usurpare bona non sua contra domini voluntatem, ut suae necessitati subveniat, quando illa non est extrema, ut hic esse non potest, vel quia ille potest semper ab illo statu contumaciae respiscere, vel etiam quia potest mendicando, vel alio modo sibi succurrere. Neque contra hoc procedit ratio in principio facta in contrarium, tum quia hic non agimus de restituendo, sed de non sur-

pando alienum, quod valde diversum est, magisque necessarium; tum etiam quia semper est necessitas illa voluntaria quantum ad statum contumaciae. Atque ita declarat communem sententiam Navarr. loco statim citando.

16. At vero, si excommunicatus vera et efficaci voluntate recessit a contumacia et paratus est Ecclesiae satisfacere, et absolutionem obtinere procuret, longe aliter de illo judicandum est. Nam in primis licite potest iudex Ecclesiasticus, si absolutionem differat, etiam ex justa causa, illum ex hujusmodi redditibus alere, quia cum jam cesset ratio contumaciae, debet etiam Ecclesiasticus rigor temperari; et quamvis hoc subsidium non debeatur hujusmodi excommunicato ex iustitia propria (quia revera nondum facit fructus suos), tamen ex quadam aequitate, et charitate illi indigenti tribuendi sunt, ne mendicare cogatur, cum jam per illum non stet quominus absolvatur. Quin etiam addendum est, si iudex injuste absolutionem differat, ex eo tempore, quo talis injusta dilatio incipit, omnes fructus sui beneficii esse tali excommunicato reddendos, quia jam illud nocuum non ex ejus culpa, sed ex alterius injuria ortum est, quod magis ex dicendis patebit.

17. Non tamen omnes fructus absque necessitate accipere. — Tandem addo, etiam propria auctoritate posse hujusmodi excommunicatum ex fructibus sui beneficii sibi succurrere. Quod expresse docuit Navarr., in Summ., cap. 25, num. 124; et Sylvest., verb. *Excommunicatio*, 3, num. 4, vers. 9, et verb. *Clericus*, 4, num. 17, q. 25, quo loco videtur duos illos casus distinguere, scilicet quando recessit a contumacia, et quando indiget, et asserere quamlibet ex his conditionibus per se sumptam sine alia sufficere, ut fructus accipiat. Unde in priori casu iudicat posse accipere omnes fructus, etiamsi non indigeat, citatque Hostiensem, et cap. Quia diversitatem, de Conces. praebendae; in posteriori autem casu sentit posse accipere sibi necessaria independentem a priori conditione. Sed de hoc posteriori puncto jam satis diximus; verior enim est tradita resolutio; prius item dictum simpliciter verum non est, quia sola interior respicientia, vel etiam quaelibet diligentia adhibita ad obtinendam absolutionem non est sufficiens, ut excommunicatus faciat fructus suos, vel juste usurpet illos absque indigentiae titulo, quia

etiamsi ipse a contumacia recesserit, non tamen ab excommunicatione, donec re ipsa absolutus sit; ut autem effectus excommunicationis impediatur, non satis est voluntas aut diligentia procurandi absolutionem, nisi censura tollatur, quod maxime verum est de effectibus externis, et de omnibus tractatis id ostensum est; est autem eadem ratio de praesenti effectu, quia aequo canonico jure excommunicationi attribuitur. Imo, si attente ponderetur dictum cap. Pastoralis, § Verum, excommunicatus, de quo ibi est sermo, non videtur fuisse in mora, neque omnino contumax, cum ad superiorem appellaverit; et tamen privatus dicitur fructibus beneficii. Ratio etiam ibi tradita idem persuadet, scilicet, quia ille semper privatus manet Ecclesiae communicatione. Denique durante excommunicatione, semper est aliquis inhabilis ad novum beneficium obtinendum, etiamsi a contumacia recesserit, et absolutionem procurare inceperit; ergo etiam non potest proprii beneficii fructus suos facere, per se loquendo, ac secluso titulo indigentiae, quia totam hanc poenam meritus est propter priorem contumaciam ob quam excommunicatus est. Quod maxime verum habet, quando absolutio absque nova injuria differtur; nam, si dilatio fuisset injuriosa, fortasse daretur actio ad recuperandos fructus illius temporis, sicut paulo inferius dicemus de omnibus, quando excommunicatio a principio injusta fuit. Igitur quamdiu absolutio re ipsa non obtinetur, non potest excommunicatus, per se loquendo, usurpare fructus. Tamen si indigens est, et a contumacia recessit, poterit inde alii, et propria etiam auctoritate fructus sibi necessarios accipere, quando excommunicatio occulta est, vel etiam si sit nota, et non potest aliter hujusmodi alimenta comparare. Ad quod suadendum per argumentum a simili faciunt cap. Quia diversitatem, de Conces. praebendae, et cap. Studeat, dist. 50. Ratio etiam superius proposita id sufficienter persuadet.

18. Excommunicatus, qui fructus sui beneficii injuste usurpavit, quomodo eos restituere teneatur. — Ultimo ob eandem rationem posteriori loco supra positam addo, aliter esse loquendum de restitutione horum fructuum, postquam ab hujusmodi excommunicato injuste usurpati sunt, quam de prima eorum usurpatione; de hac procedunt quae hactenus diximus; at vero circa restitutionem servandae sunt generales regulae de obliga-